

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ В ІСТОРИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Тимченко Марина, Березюк Олена

Житомирський державний університет імені Івана Франка
marino4ka25851@gmail.com

На сьогоднішньому етапі розвитку суспільства перед людством постала нагальна й важлива проблема примітивізації людського життя, спрощення вирішення проблеми й перерозподіл моральних цінностей. З поширенням мережі Інтернет стрімке кількісне зростання інформації та її доступність серед різних верств населення, недостовірність і непідтверженість великої кількості опублікованих фактів створює проблему для сучасних фахівців багатьох галузей. Особливо це привертає увагу під час розгляду творчих дисциплін, які викладають у ВОЗ, та мистецької продукції, що виробляється внаслідок навчання й виховання майбутніх фахівців.

Творчість нині розглядається як засіб досягнення цілі та набуває конструкторського вигляду, що, по-суті, нівелює креативний початок вирішення поставленого завдання. Кожен може працювати з продукцією, яка спрямована на реалізацію творчого потенціалу, якщо вміє користуватися мережею Інтернет. Погоджуємося з думкою П. Прудона щодо рівності серед всього населення в ХХІ столітті. У цьому контексті доцільно винести на розгляд проблему розвитку творчих здібностей як одного із провідних чинників прогресу соціуму, культури та її результатів. Під результатами культури розуміємо створення продуктів, які містять у собі творчу складову, мислення, реалізації плану й створення чогось, що задовольняє фізичні, духовні й матеріальні потреби людини.

Метою цієї статті є висвітлення проблематики розвитку творчості, зокрема творчих здібностей майбутніх фахівців, на сучасному етапі розвитку суспільства.

Наразі суспільство ввійшло в новий формат взаємовідносин. Інформацію можна отримати в будь-якому місці, у будь-який час. На нашу думку, саме це і призводить до нівелювання творчої особистості фахівця, знижує його самість й індивідуальність, що є неприпустимо, якщо мова йде про оригінальність і неповторність. Тож постає потреба пояснити поняття «творчість», «творчі здібності».

На думку психолога Л. В. Виготського [Выготский 2016: 2], творчість — це розумова й практична діяльність, результатом якої є створення оригінальних, неповторних цінностей, виявлення нових фактів, властивостей, закономірностей, а також методів дослідження й перетворення матеріального світу або духовної культури; якщо ж він новий лише для його автора, то новизна суб'єктивна і не має суспільного значення. Пояснюючи свою позицію щодо творчості, Л. Виготський [там же] зазначав, що «творчою ми називаємо таку діяльність, яка створює щось нове: однаково, чи буде це створена творчою діяльністю будь-яка річ зовнішнього світу або побудова розуму або почуття, яке живе та виявляється тільки в самій людині.

Творчі здібності особистості — це синтез властивостей і рис характеру, які характеризують ступінь їх відповідності вимогам певного виду навчально-творчої діяльності, вони зумовлюють рівень результативності цієї діяльності [Выготский 2016: 2]. На наше переконання, сьогодні ми неусвідомлено йдемо до загальності та однаковості у своїй творчості. Наслідуючи вже створені твори, копіюючи їх, модифікуючи й змінюючи, ми перебуваємо на репродуктивному етапі, тобто неусвідомлено поділяємо й упроваджуємо в життя ідеї філософів, істориків і науковців, зокрема таких: Г. Бокля, Ж. Санд, Ф. Шлосер, П. Прудона, які прагнули до уособлення, одноманітності й рівності всього суспільства. Наразі

спостерігаємо подібну ситуацію, що можна проілюструвати словами К. Леонтьєва [Леонтьєв 1993: 3] щодо праць П. Прудона: «Прагнення Прудона до повної одноманітності життя й характерів видно помітне певною мірою в усіх його книгах». Протест Прудона проти духовного аристократизму й прагнення до повної рівності знайшли остаточне формулювання в тезі про необхідність скасування здібностей і зведення всього до повної рівності: «Ієархія здібностей повинна бути відкинута як організуючий принцип: рівність має бути єдиним правилом нашим, і воно є наш ідеал» [Леонтьєв 1993: 3].

Якщо проаналізувати сучасність, побачимо, що значний відсоток творчих особистостей не створюють нове, а лише наслідують і модифікують старе. Це свідчить про конструкторський (абсолютно не новий) рівень творчості особистості. Відбувається це через перенасичення інформаційного простору багатьма ідеями, через які складно створювати щось нове та незвичне. Саме тому суспільство обирає лідера думки, провідного експерта в тій чи іншій галузі та підбирає власну творчу діяльність під його вже усталений зміст. Таким чином, ми переходимо від розвитку творчих здібностей до їх удосконалення, але відсоток створення новаторського чи креативного достатньо малий.

Єдине, що відрізняє нас від філософії Прудона, — це інтелектуальна рівність: Прудон пише: «Без розумової повної рівності робота завжди буде для одних привілеєм, а для інших — покаранням» [цит. за: Леонтьєв 1993: 3]. Ідею соціальної рівності Прудон поширює і на внутрішній світ людини, що є неприпустимим. Філософ проігнорував особливості природних задатків індивідуума й роль його власних зусиль у їх реалізації, на що вказував ще Платон [Платон 1971: 6]. Як бачимо, в основі філософських помилок Прудона лежало, з одного боку, ігнорування категорії можливого: людина може розвиватися, а може й не розвиватися, що є результатом її особистого вибору, а з другого, — категорії якості. Багатоманітність і складність внутрішнього світу були замінені зовсім непродуктивною ідеєю повної розумової рівності як ідеалу людського буття [Гречаний та ін. 2015: 2]. Кожна людина — це особистість із власними бажаннями, амбіціями й інтелектуальною складовою. Наслідування й відтворення не дасть позитивного результату, у якому ми вбачаємо прогресивний розвиток людських здібностей і запобігання творчої регресії. Замало бути «сірою масою» та «посереднім типом людини», адже, як зазначає Х. Ортега-і-Гассет [Ортега-і-Гассет 2000: 5], людина маси (посередня людина) свої примітивні цілі — комфорт і насолоду — піднесла до загального ідеалу.

Людина із творчими здібностями апріорі не може бути посередністю, адже для створення нового необхідно володіти певним обсягом інформації, структурувати її, аналізувати й синтезувати. Саме завдяки такій технології народжується творчий і креативний продукт. Отже, творчій людині конче необхідно мати пізнавальні потреби, щоб задовольняти інформаційну жагу та заповнювати прогалини в пізнанні.

Досліджуючи здібності посередньої людини, К. Леонтьєв [Леонтьєв 1993: 3] зазначає, що такий тип людини в жодному разі не може бути ідеалом, оскільки «це ненауково саме тому, що воно нехудожньо». На нашу думку, саме такою провідною ідеєю має керуватися сучасне суспільство, адже всі винаходи, усі досягнення нашої цивілізації виникли завдяки творчим і креативним особистостям.

Естетичне спрямування визначає ступінь розвитку суспільства. Саме тому К. Леонтьєв писав, що «естетичне мірило найправильніше, оскільки воно єдине спільне для всіх суспільств, для всіх релігій, для всіх епох» [Леонтьєв 1993: 3]. На сьогодні творчість суспільства більше походить на симулякр, аніж на справжню творчість. Женучись за тим, що ще не створено, люди придумують те, що не виходить за межі моралі, правил естетики й норм краси. Це свідчить більше про занепад, аніж прогрес. Д. Мережковський [Мережковский 1991: 4] чітко вказав на вичерпання основ буття людини: людство захопилося матеріальним перетворенням світу, забувши про духовні основи буття. Й. Гейзинга [Хейзинга 1992: 7] так характеризує моральний образ сучасної людини: «Її вирізняє недостатність чуття до того, що доречно і що недоречно, недостатність особистої гідності, поваги до інших і до чужої думки, гіпертрофоване зосередження на власній особистості», тобто через гіперінформованість

населення змінює світоглядні орієнтири, що спотворює картину світу. Інформація, яку людина отримує від довкілля, має бути синтезована й проаналізована не лише крізь призму розуму, але й через духовність, не конфліктувати з моральними якостями особистості й світом загалом. Отже, припускаємо, критерієм розвитку мають бути нові форми єдності духовного й матеріального.

Отже, на сучасному етапі людство інформаційно перенасичене й неусвідомлено перейшло від творчого до репродуктивного способу реалізації здібностей і створення нових продуктів. На нашу думку, це відбувається через брак єдності духовного й матеріального, що й спричинило творчий колапс. Наразі саморозвиток творчості перейшов у наслідування й модернізацію, а не на створення якісно нового.

Література

- В ы г о т с к и й 2 0 1 6 : Выготский, Л.: Психология искусства. АСТ, Москва 2016.
- Г речаний та ін. 2 0 1 5 : Гречаний, О. Ф., Сабадуха, В. О Філософія здібностей у контексті пріоритету духовного над матеріальним. СНУ ім. Володимира Даля, Луганськ 2015.
- Л еонтьев 1 9 9 3 : Леонтьев, К.Н.: Средний европеец как идеал и орудие всемирного разрушения. In: Леонтьев, К.Н. Избранное. Рарогъ, Москва 1993, с. 119–168.
- М ережковский . 1 9 9 1 : Мережковский, Д. С.: Грядущий хам. In: Мережковский, Д. С. в тихом омуте: ст. и исслед. разных лет. Москва 1991, с. 350–377.
- О ртега -и - Г ассет 2 0 0 0 : Ортега-и-Гассет, Х.: Восстание масс. Избранные труды: пер. с исп.; сост., предисл. и общ. ред. А. М. Руткевича. Москва 2000, с. 43–163.
- П латон 1 9 7 1 : Платон: Сочинения: в 3 т. — Т. 3., ч. 1. Москва 1971, с. 89–454.
- Х ейзинга 1 9 9 2 : Хейзинга, Й.: Homo ludens. в тени завтрашнего дня. Москва 1992.

Summary

In this article the problem of modeling creative abilities on different stages is represented. Creativity is shown as main condition of society development. The question of mental and material unity for creative activities is one of the first. Positive and negative are defined. Works of famous professors of philosophys and sociologists are analised. Lots of ideas and areas of progressive development are represented. There is a problem of "Grey mass" nowadays, it's negative influence and ways of solving the problem. For consideration the problem of information overcome and impairment of personality nowadays

Key words: creation, abilities, creative skills development modern society, information oversaturation, material, spiritual